

מטעמי תורת זילים

פרשת תולדות – הישיבה של שם ועבר

כאשר רבקה היתה מעוברת ועברה ליד 'ישיבת שם ועבר' היה יעקב מפרנס כדי לצאת מבטנה. וכאשר היא עברה ליד פתח מקום עבודה זרה היה עשו הרשע מפרנס כדי לצאת מבטנה. והיו העוברים מריבים ביניהם (רש"י בראשית כה, כב ד"ה ויתרוצצו). לכן רבקה החליטה ללכת ולשאול את ה' על מה שבטנה שנאמר "וַיִּתְּצֵצוּ הַבְּנִים בְּקֶרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְדָּה לְךָ שְׂנֵי בָנִים" (בראשית כה, כב). לשם כך היא הלכה לישיבה של שם ועבר (בראשית רבה' סג, ו, 'ילקוט שמעוני' פרשת תולדות רמז קי ד"ה ותאמר אם כן) ושם בן נח ענה לה (בראשית רבה' סג, ז) את דבר ה' "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנְךָ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּנִּי יִפְרְדוּ וְלֵאמֹר מְלֹאִם יִאָּמָר וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר" (בראשית כה, כג).

ויש להתבונן, מה היא היתה 'ישיבת שם ועבר'? ומדוע דווקא אליה הלכה רבקה לקבל נבואה באשר לעתיד העוברים שבטנה?

אדם הראשון קיבל ספר מרזיאל המלאך ובו גנזי סודות עליונים

כאשר אדם הראשון היה בגן עדן, בא רזיאל המלאך הממונה על הסודות העליונים והקדושים והוריד לו ספר משמים. בתוך הספר היו נמצאים שמות עליונים וחכמה קדושה הכוללת שבעים ושתיים מיני חכמות (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה זה ספר ספר ודאי), וכן אלף וחמש מאות מפתחות רוחניים שלא נמסרו למלאכים העליונים (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה באמצעותא דספרא) אלא למלאך מטטרו"ן לבדו (אור החמה' לר' אברהם אולאי זקנו של החיד"א על זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ממחר"ו). אדם הראשון היה עוסק בספר הזה במשך כל אותו היום בו הוא נברא (ניצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת בראשית דף נה ע"א אות ג), וקורא בו בקול רם (ניצוצי אורות' להחיד"א על זוהר בראשית דף נה ע"א אות ב), בעוד מלאכי מעלה היו מתקבצים אליו לשמוע ולדעת ממנו את הדברים (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה באמצעותא דספרא).

אז נשלח לאדם הראשון מלאך קדוש בשם הדרניא"ל, שביקש ממנו להסתיר את הסודות שבספר כי לא ניתן רשות למלאכים העליונים לדעת את כבוד קונם אלא רק לו לבדו. לכן אדם הראשון טמן את הספר אצלו (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בה שעתא אתרמיז), והיה לומד בו ויודע באמצעותו את החכמה העליונה (זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה ביום ברא אלקים). אדם הראשון למד אז גם את 'סוד העיבור' של הלבנה והיה מעביר את השנה. אחר כך לימד את חנוך שעבר את השנה, וחנוך לימד את נח שעבר את השנה, ונח מסר את סוד העיבור לידי שם בנו שעבר את השנה. וכן קיבל את הסוד הזה אברהם אבינו שעבר את השנה, והעבירו לידי יצחק בנו שעבר את השנה, והוא העבירו ליעקב אבינו שלא ניתן לו רשות לעבר את השנה לפי שהוא היה אז בחוץ לארץ ולא מעברים את השנה בחוץ לארץ (פרקי דרבי אליעזר' פרק ח).

כאשר אדם הראשון חטא וגורש מגן עדן, הוא לקח עמו את הספר שקיבל (זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ביום ברא אלקים). אבל בשעה שהוא יצא מגן עדן, הספר פרח ממנו (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בה שעתא אתרמיז, פירוש 'דרך אמת' לר' חיים ויטאל על זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב אות ד). אז הוא היה מתפלל ובוכה (זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה ביום ברא אלקים) ומכה בראשו ונכנס במי הגיחון עד צווארו, וגופו נעשה נקבים נקבים והשתנה זיו פניו (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בה שעתא אתרמיז). בעקבות מעשיו ותפילתו של אדם הראשון, החזיר לו הקב"ה (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא, זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ביום ברא אלקים) על ידי רפאל המלאך (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא), את הספר (זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה ביום ברא אלקים) כפי שהיה לו בתחילה, וזה על מנת שלא תשתכח החכמה העליונה וישתדלו על ידה להכיר ולדעת את בוראם. ספר זה היה נקרא "ספר תולדות אדם" (בראשית ה, א) (זוהר פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה ביום ברא) (להרחבה על התשובה הגדולה שעשה אדם הראשון אחרי החטא ראה אחד ממאמרינו לפרשת ניצבים – יכוחה של מצות התשובה).

בספר שקיבל אדם הראשון היו רשומות כל הנפשות שעתידות לבוא

אדם הראשון היה עוסק בספר גם אחרי גירושו מגן עדן, והניח אותו לשת בנו ולשאר הצאצאים אחריו (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא). ספר זה היה סתום ועתיק (זוהר פרשת יתרו דף ע"א ד"ה ואתה תחזה' מאמר רזין דרזין) וכלל בתוכו גם את חכמת הפרצוף (זוהר פרשת יתרו דף ע"א ד"ה זה ספר' מאמר רזין דרזין. ועיי"ש באריכות פרטין על 'חכמת הפרצוף' כפי שהשיג רשב"י מספרו של אדם הראשון) וכל ציורי הקמטים שבעור האדם (זוהר חדש' פרשת יתרו דף נה ע"ב ד"ה ויתמן כלם יכתבו' סתרי תורה ואתה תחזה). ולבד מכל הסודות הגנוזים בספר, היה בו גם את תיאורם (עפ"י גמ' בבא מציעא דף פו ע"א) של כל החכמים (בראשית רבה' כד אות ב, עפ"י בבא מציעא דף פו ע"א), הדרשנים, הסופרים והמנהיגים שעתידים להיות בכל דור ודור (בראשית רבה' כד אות ב. ראה רש"י בבא מציעא פו ע"א ד"ה זה ספר תולדות אדם). וכן הצדיקים והמלכים והפרנסים ואפילו הרשעים שבכל דור ודור (ראה 'קהלת רבה' א, ו) ('מדרש הגדול' פרשת בראשית פרק ה על הפסוק 'זה ספר תולדות אדם' בשם ר' יהושע בן קרחה), כלומר כל אלו שעתידים לבוא עד ימיו של מלך המשיח (קהלת רבה' א, ו). ואדם הראשון היה רואה את כל התולדות שעומדים לצאת ממנו כאילו הם עומדים ושוחקים לפניו (מדרש הגדול' פרשת בראשית פרק ה על הפסוק 'זה ספר תולדות אדם').

ובכלל הדורות שבספר היו רשומים גם רוחות קדושות שצריכות לרדת לעולם הזה כדי לעשות שליחותן ולעלות בחייהן חזרה לשמים, כמו חנוך שנאמר בו "וַיִּתְּצֵצוּ חַנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים" (בראשית ה, כד) (זוהר פרשת אחרי מות דף סח ע"ב ד"ה אשכחנא). וכן נכתב שם שעתידה להיות רוח אחת שתדל לעולם ותתלבש בגוף ושמו אליהו, וכאשר הוא יעלה לשמים אז ישאר גופו בתוך 'סערה' ורוחו תישלל ממנו, ויזדמן לרוח גוף של אור אחר להתלבש בו כדי להיות בתוך המלאכים. וכאשר ירד אליהו שוב לעולם הזה הוא יתלבש באותו גוף

אי"ה ובלי נדר הדפסת הספר 'מטעמי תורת חיים' תהיה בעוד שבועות ספורים. יישר כוח לכל המסייעים!

שנשאר פה להיראות בו למטה, אף שבעליונים הוא נראה בגוף אחר. וזה סוד הפסוק "מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ" (משלי ל, ד) כי לא היה אדם פרט לאליהו הנביא שעלה ברוחו לשמים וירד אחר כך לארץ (וזה פרשת ויקרא דף קצו ע"א ד"ה וראו). והיות שספר זה כלל את צורתם של כל בני האדם לכן הוא נקרא "סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם" (בראשית ה, א) ועליו נאמר "וְעַל סִפְרָךְ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (תהלים קלט, טו) (וזהו חדשי פרשת יתרו דף נא ע"ב ואתה תחזה).

נח למד את הסודות העליונים והעבירם לבנו שם שהתעלה להיות נביא

חֲנוּךְ בֶן יִרְדְּ שֶהיה דור שביעי לאדם הראשון (עפ"י בראשית ה, א-יח), קיבל את הספר של אדם הראשון ועל ידו הוא הסתכל ב'כבוד העליון' (וזהו פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא). ובנוסף לזה, הוא זכה גם לקבל לידינו ספר אחר (וזהו פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה וכן שנינו, 'ניצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב אות ב) בקבלה, שהיה מאותו מקור שממנו ירד הספר של אדם הראשון, והיו גנוזים בו סודות החכמה העליונה. ספר זה נקרא אחר כך בשם 'ספרו של חנוך' על שם חנוך שעסק בו, ובו השיג חנוך סודות וכל גנוי מרום, וכן את סוד 'עץ החיים' שבתוך הגן עם כל עליו וענפיו (וזהו פרשת בראשית דף לו ע"ב ד"ה וכן תנין וד"ה ומן דא אתמסר). ומאוחר יותר גם נח שפרש מדרכיהם הרעים של בני האדם, הסתיר את עצמו ועסק ב'ספרו של אדם הראשון' ו'בספרו של חנוך', ומשם הוא למד איך לעבוד את בוראו (וזהו פרשת בראשית דף נח ע"ב ד"ה תא חזי כיון) וגם את סגולת הקרבנות המוקרבים ותועלתם. לכן כשנח יצא מהתיבה לאחר המבול הוא הקריב קרבן, היות וידע שעל ידי זה מתקיימים העליונים והתחתונים (וזהו פרשת בראשית דף נח ע"ב תא חזי דהכל).

כל חכמת הקבלה שידע נח והספרים שהיו בידו, הוא העביר לבנו שם כשם שהעביר לו את חכמת העיבור שהיתה ידועה לו. לכן כאשר נח ננסך בתיבה על ידי האריה (ראה ויקרא רבה' כ, א) ונפסל מלהקריב קרבן לה', התמנה דווקא שם בנו תחתיו והקריב קרבנות (בראשית רבה' ל, ו). שם בן נח התעלה והיה לנביא גדול (ע"פ הדעת טובי' פרשת תולדות ד"ה או יראה כיון שמן הבטן) וה' כינה אותו 'אוהבו' (ותנא דבי אליהו בחלק אליהו רבא כח, ז), השרה את שכינתו עליו וקרא את שמו "מִלְכֵי צֶדֶק" (וזהו חדשי פרשת נח דף כט ע"ב ד"ה אמר רבי יוחנן והלא). וכן הוא מְלַךְ על ירושלים שנקראה על ידו "שְׁלֵם" (רמב"ן בראשית יד, יח) ושימש גם כ"כהן" לה' יתברך כפי שנאמר "וּמִלְכֵי צֶדֶק מְלַךְ שְׁלֵם הוֹצִיָא לְחֶם וַיֵּין וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֵלְיוֹן" (בראשית יד, יח) (יתרגום יונתן בראשית יד, יח, רש"י בראשית יד, יח). ולכן אברהם אבינו נתן לו "מַעֲשֵׂר" שנאמר "וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל" (בראשית יד, כ) (רמב"ן בראשית יד, יח).

שם בן נח היה מתרה באומות העולם שסטו מדרכיו של הקב"ה (בראשית רבה' נב, יא) ובמשך ארבע מאות שנה היה מתנבא לדורו ומוכיחם, אך לא קיבלו ממנו (ותנא דבי אליהו בחלק אליהו רבא כח, ז). הוא היה עוסק תמיד בתורה ופורש מדרכי העולם, לכן זכה לקחת את הכהונה (וזהו חדשי פרשת נח דף כט ע"ב ד"ה אמר רבי יוחנן והלא) וללבוש את 'בגדי הכהונה' שהיו בידי אדם הראשון ועברו לנח אביו (במדבר רבה' ד, ח). ואף שִׁפְטָה היה האח הגדול מבין שלשת בניו של נח, הוא לא זכה לכהונה שזכה בה שם אחיו, ורק היה לומד תורה מאחיו שם בבית מדרשו (וזהו חדשי פרשת נח דף כט ע"ב ד"ה אמר רבי יוחנן והלא).

אצל שם בן נח וכן אצל כל בניו ובני בניו לא הוזכרה לשון של 'מיתה' (ראה בראשית יא, י-כו), וזה בשונה מכל הדורות הקודמים, מאדם ועד נח, שכולם היה אזכור של 'מיתה' כמו אצל למך שנאמר "וַיְהִי כָל יְמֵי לִמְךָ שָׁבַע וְשָׁבְעִים שָׁנָה וְשָׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת" (בראשית ה, לא), וכן נאמר אצל אֲנֹשׁ "וַיְהִי כָל יְמֵי אֲנֹשׁ חֲמִשָּׁים וְתֵשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת" (בראשית ה, יא) וכן הלאה. והסיבה היא, לפי ששם זכה וממנו עמדה מלכות בית דוד וגם עתיד לצאת ממנו מלך המשיח שעליו נאמר שאין בו מיתה ועתיד לחיות לעולם, וכפי שאמר עליו דוד המלך "תִּיָּסֵא שְׁאֵל מִמֶּךָ נִתְּתָה לוֹ אֲרָךְ יָמִים עוֹלָם וְעַד" (תהלים כא, ח) (רבינו בחיי בראשית יא, ז). וגם שם בן נח בעצמו לא מת, לפי שהתקדש ועלה בכוח שמות קדושים לַגן עֵדֶן ואכל מִעֵץ הַחַיִּים (אגרא דכלה' לרי' צבי אלימלך מדינוב פרשת נח ד"ה ולשם יולד גם הוא).

עֵבֶר הִתְעַלָּה לְדַרְגָתוֹ שֶׁל שָׁם וְהָיָה עִמּוֹ בְּרֵאשִׁית הַיְשִׁיבָה הַרְאִשׁוֹנָה בְּעוֹלָם

עֵבֶר הָיָה בֶן נִכְדוֹ שֶׁל שָׁם, וְהָיָה נְבִיא גָדוֹל (בראשית רבה' פרשה לו, ז). ובכוח הנבואה שלו נתן לילדו "פֶּלֶג" שם שמתאר את המאורע שעתיד להיות בסוף ימיו, מעשה 'דור הפלגה' שהיה בזמן מגדל בבל (רש"י בראשית י, כה). ועל אף שעֵבֶר היה צעיר ביחס לשם בן נח, הוא התקרב מאוד לסבא רבא שלו ולא היה זו מבית מדרשו של שם, והלך בעקבותיו וְנִרְשָׁה את דרגתו (אגרא דכלה' פרשת נח ד"ה יולשם יולד גם הוא). הוא זכה כי משמו 'עֵבֶר' לקחו את השם 'עֵבְרִים' ליהודים, וגם זכה לרשת את 'לשון הקודש' לו ולזרעו אחריו. עֵבֶר הָקִים יְשִׁיבָה וּבֵית מִדְרַשׁ כְּפִי שֶׁהָקִים שָׁם בֶּן נֹחַ (יסדר הדורות' לרי' יחיאל היילפרין האלף השני שנת אלף תשכ"ב) והוא התקיים על ידי שם וְעֵבֶר יַחְדָּו (אגרא דכלה' פרשת תולדות ד"ה ותלך לדרוש את ה').

בית המדרש של שם ועבר היה היחיד בעולם באותה העת (אגרא דכלה' פרשת תולדות ד"ה ותלך לדרוש את ה') ומיקומו היה בבאר שבע (מהרש"א על גמי מגילה דף יז ע"א ד"ה היה יעקב, 'נור הקודש' על בראשית רבה' סח, ב דף שמב ד"ה ואמנם באמת) ויש אומרים בארץ המוריה (יסדר הדורות' האלף השלישי ד"ה ג"ט שנים לחיי יצחק). וכאשר שרה אמנו אמרה לאברהם "חֲמִסִּי עֲלֶיךָ אֲנֹכִי נִתְּתִי שִׁפְחָתִי בְּחִיקָךְ וַתִּרְאֵהוּ כִּי הִרְתָּהּ וְאָקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ" (בראשית טו, ח), כוונתה היתה שאם אברהם לא יסכים שהיא תחזור בה מנתינת הגֶר לו לאשה (זרע שמשון' לרי' שמשון נחמני פרשת לך דף טו ע"א טור ב) אז היא מוסרת לשמים את הדין בינה לבין אברהם (גמי ראש השנה דף טו ע"ב בשם ר' אבין). אך כיון שאסור למסור דין לשמים כל עת שיש בית דין בארץ כמו שהיה אז את בית דינו של שם ועבר, לכן שרה נענשה על כך ומתה (ספר 'מתת-הי' לרי' מתת יה ליבר-מאן דין פרשת חיי שרה דף יא ע"א ד"ה וי"ל למניימ מובא, זרע שמשון' פרשת לך דף טו ע"א טור ב) שכל המוסר דין על חברו דנים אותו תחילה – האם הוא ראוי שִׁנְעֲנֵשׁ חברו על ידו (רש"י על גמי ראש השנה דף טו ע"ב ד"ה מוסר דין).

שם ועבר עשו חסד עם שרה אמנו, שבשעה שהיא נקברה הם היו הולכים אחרי מטתה (ספר הישר' פרשת חיי שרה ד"ה ויהי שם שם בן נח). והם האריכו ימים גם כל משך ימיו של אברהם אבינו ואף אחרי מותו. וכמו ששם ועבר גמלו חסד עם שרה כך הם גמלו חסד עם אברהם, ושניהם קברו אותו בתוך מערת המכפלה במקום שהם ראו שהוא פנוי בשעת קבורת שרה אשתו (ילקוט שמעוני' פרשת חיי שרה רמז קי ד"ה השדה אשר קנה). שמותייהם של שם ועֵבֶר כראשי הישיבה וכן קיומה של הישיבה עצמה לא נזכרו כלל בתורה, ורק יש להם רמז בפסוק אצל רבקה אמנו "וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךְ לְדַרְשׁ אֶת ה'" (בראשית כה, כב) שהרי רבקה הלכה אל בית המדרש של שם להתייעץ

על הבנים המתרוצצים בקרבה. ושאר שמותיהם של תלמידי החכמים אשר למדו בישיבה לא נודע כלל, ומסתמא הם היו גרים שחזרו אחר כך לסורם (ישמו אברהם לרי אברהם פאלאגיי מערכת ע ערך עקידה דף קפו ע"א ד"ה ובענין יצחק).

רבקה פנתה לשם ועבר כדי לדעת מה יהיה באחרית הימים

רבקה אמנו היתה נביאה כשאר האמהות הקדושות (ראה רש"י בראשית כט, לד) **וידעה כי יש בבטנה שני עוברים**, ושעתיד עובר אחד להעמיד אומה שתכיר באלהותו יתברך בהר סיני כאשר יתגלה ה' יתברך אל האומה, כפי שאכן נאמר לעם ישראל **"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים"** (שמות כ, ב). רבקה גם ידעה שאותה אומה תאמר **"זֶה אֱלֹהֵי וְאֵלֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבֵי וְאֶרְמִמְנָהוּ"** (שמות טו, ב) (ראה רש"י שמות טו, ב ד"ה זה אלי) (ועי' הדעת טובי לרי חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה ויתרוצצו). **ומכיון ששני העוברים שלה היו מריבים ביניהם הרבה** (עפ"י רש"י בראשית כה, כב ד"ה ויתרוצצו), **היא פחדה שכל ימיהם הם ימשיכו במלחמה ביניהם והאמת שעתידה לצאת על ידי אח אחד תהיה ללא תועלת כי האח השני שיהווה אומה כנגדו ילחם תמיד באחיו ואז יתגבר זה על זה** (ועי' הדעת טובי לרי חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה ויתרוצצו).

יעקב ועשו היו יחד בבטן אמם, וכל אחד היה רוצה לרצוף ולשפר את חברו כפי שנאמר **"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ"** (בראשית כה, כב). כי מן הבטן הם היו מכירים את גדרם, וידעו אחד על השני שיעקב נשמתו מהקדושה ועשו הרשע מהס"מ (ינאר החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קלו ע"ב ד"ה ויתרוצצו מהרמ"ק). וכשרבקה ראתה מה שקורה בבטנה אמרה **"וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְדָּה לְדָרֶשׁ אֶת יְהוָה"** (בראשית כה, כב), כלומר שאמרה בנביאות **"אם הבנים ילחמו אחד עם השני כל חייהם, מה תועלת ב"זה אלי וְאֵלֵינוּ ה' אֱלֹהֵינוּ"** (שמות טו, ב) ומה תועלת ב"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ" (שמות כ, ב)? **והיא עצמה לא התנבאה על כך לכן לא נאמר יתלך לדרוש ליהו"ה שאז הכוונה היא על עצמה, אלא נאמר עליה "וַתִּלְדָּה לְדָרֶשׁ אֶת יְהוָה"** (בראשית כה, כב) כלומר שהיא הלכה לבית המדרש של שם ועבר שהיו נביאים גדולים יותר ממנה, ורצתה דרכם לדרוש **"אֶת יְהוָה"** ולדעת מה יהיה באחרית הימים (ועי' הדעת טובי פרשת תולדות ד"ה או יראה כיון שמן הבטן).

שם בן נח ענה לרבקה בנבואה (נאמר אם כל חי להרמ"ע מפאנו חלק ב, א) **ואמר כי שני העוברים יקימו שתי אומות נוספות על שבעים האומות שהוקמו בדור הפלגה שנאמר "שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּנִּי יִפְרְדוּ"** (בראשית כה, כג). והסיבה שהם מתקוטטים כבר בבטנה, לפי שמתחיל כעת הבריור בין הקדושה לטומאה ופעם זה יגבר ופעם זה יגבר, וכשזה יפול זה יקום שנאמר **"וְלֹאִם מְלֹאִם יִנְאָמָךְ"** (בראשית כה, כג). **ועתיד אחד מהם לקום ולשלוט בשבעים אומות העולם עד אחרית הימים**, ורק אחרי שהוא ישלוט בכל העולם אז יהפוך ה' ויתקיים **"וְיָרֵב יַעֲבֹד צִעִיר"** (בראשית כה, כג) כלומר **"רַב"** שהוא עשו הרשע אשר יגדל ויתרבה על הכל, הוא יעבוד את יעקב שיהיה אז **"צִעִיר"** ונבזה בין האומות. ואחר כך עתידים כולם לעבוד את ה' וללכת באורחותיו. **ובזה הסתלק הספק של רבקה אמנו** (ועי' הדעת טובי למחרתי פרשת תולדות ד"ה ויתרוצצו).

שלושת האבות הקדושים למדו חכמות וסודות בישיבת שם ועבר

ספרו של אדם הראשון (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא) **הנקרא גם 'ספר רזיאל המלאך'**, הגיע לאברהם אבינו על ידי רפאל המלאך (ישמו אברהם לרי אברהם פאלאגיי חלק א מערכת ת ערך תורה דף רמא ע"ב אות טז). **וכבר כשהגיע לידיו היה אברהם יודע להסתכל בו בכבוד קונו** (זוהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה בשעתא ההיא). **ועוד אברהם הלך בעצמו ללמוד בישיבת שם** (זוהר חדש פרשת נח דף כט ע"ב ד"ה אמר רבי יוחנן בן נורי. וראה גמי יומא דף כח ע"ב שמשמע כי למד בישיבה) **ועבר, והחכים בה הרבה בקבלה** (יעבודת הקודש לרי מאיר בן נבאי חלק ג, כא). **וכך עשה גם עבדו אליעזר שהלך ולמד בישיבה של שם ועבר** (עפ"י יומא דף כח ע"ב). **ואחר כך אברהם כתב הרבה ספרים** (רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א, ג) **ובניהם ספר קבלי עמוק בשם 'ספר היצירה' הכולל את תיאור מעשה היצירה והשתלשלות הנמצאים והקשר בין העליונים והתחתונים** (הכוור"י מאמר ד' תחילת אות כה).

אברהם אבינו עשה משתה גדול כאשר נגמל יצחק, והזמין את כל גדולי הארץ ובניהם את שם ועבר (ספר הישר פרשת וירא ד"ה וישלח אבימלך, יסדר הדורות האלף השלישי ד"ה ויגמל). **וכאשר הוא רצה לקחת את יצחק להר המוריה על פי ציווי ה' ולהקריבו, אמר לשרה אמו שהוא לוקח אותו ללמוד בישיבת שם ועבר, ועל ידי כך הסכימה שרה לשולחו** (יסדר הדורות האלף השלישי ד"ה ויהי יצחק). **ואברהם העלים ממנה שהוא לוקח אותו כדי להקריבו בשעת העקידה** (שתי ידות: על התורה לרי אברהם חזקוני פרשת חיי שרה דף טו ע"א טור א ד"ה ואיכ מענתה קשה). **אמנם אברהם אבינו לא שיקר וסוף דבר עשה כאשר אמר לשרה** (ישמו אברהם מערכת ע ערך עקידה דף קפו ע"א ד"ה ובענין יצחק), **כי אחרי העקידה יצחק לא חזר לביתו** (יתרוגוס יונתן בראשית כב ט), **אלא אברהם שלח אותו** (בראשית רבה נו, יא) **בלילה, מפני העין הרע** (ידעת זקנים מבעלי התוספות בראשית כב, יט ד"ה וישב אברהם), **אל בית מדרשו של שם ללמוד ממנו תורה** (בראשית רבה נו, יא) **באמצעות מלאכי עליון שהובילו אותו לבית המדרש. ושם הוא שהה שלש שנים** (עפ"י יתרוגוס יונתן בראשית כב ט) **ולמד את דרכי ה' יתברך** (יסדר הדורות האלף השלישי ד"ה ויעברו).

גם יעקב אבינו הלך ללמוד ב'ישיבת שם ועבר' (זוהר חדש פרשת יתרו דף נא ע"ב ד"ה ואתערו וספרה מאמר סתרי תורה ואתה תחזה, ועפ"י יומא דף כח ע"ב) **ושימש את שם ועבר** (ישמו אברהם לרי אברהם פאלאגיי מערכת א אות א דף א ע"ב טור א) **עוד לפני שהתחתן** (מדבר קדמותי להחיד"א מערכת י ערך יעקב), **כי כאשר הוא היה בן שמונה עשרה שנה הוא נשלח ברצון יצחק אביו לישיבה, למשך שלשים ושתיים שנה** (יסדר הדורות האלף השלישי ד"ה שלח). **ויעקב הלך ללמוד עוד ארבע עשרה שנה נוספות בהיותו בן ששים ושלש, לפני שהגיע לביתו של לבן הארמי** (רש"י בראשית כח, ט). **וזה מה שנאמר "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים"** (בראשית כה, כז), **נאמר "אֲהָלִים" בלשון רבים לפי שלמד באוהל של שם ובאוהל של עבר** (רש"י בראשית כה, כז), **כאשר שבע שנים היה באוהל של שם ושבע שנים היה באוהל של עבר** (ישפתי כהן על התורה תחילת פרשת ויצא). **ובאותה העת שם בן נח כבר לא היה נמצא בישיבה, היות שהוא נעלם מעיני בני אדם כשהיה יעקב אבינו בן חמשים שנה** (ספר הישר על ספר בראשית).

יעקב אבינו היה עוסק בקבלה, ובידו היה את 'ספרו של אדם הראשון', 'ספרו של חנוך' ו'ספר היצירה' של אברהם אבינו, והוא התעלה הרבה בחכמה (זוהר חדש פרשת יתרו דף נא ע"ב ד"ה 'ספרא אדם' מאמר סתרי תורה) **עד שהיה שלם בחכמות של מעלה ובחכמה של מטה. לכן הוא גם נקרא "איש תם"** (בראשית כה, כז) **לפי שלימותו בחכמות. והכל הוא למד בישיבה של שם ועבר** (השמשות הזוהרי בראשית סימן כ דף רמא ע"ב) **וזכה שם לכתרה**

של תורה (ניור הקדושי' על בראשית רבה סח, ג ד, דף שמב ד"ה ואמנם באמת) **וגם כתב ספרים רבים** (ילקוטי הלכות; לר' נתן חלק אורח חיים חלק ג' ראש חודש ו' אה מות ד"ה אך יעקב היתה). וכאשר יעקב היה צריך לצאת מיישיבת שם ועבר' שבה הוא נטמן ארבע עשרה שנה, היתה יציאתו קשה כי רגליו הורגלו ללכת לבית המדרש ולא היה יכול לעוקרם כדי לילך לחוץ לדבר הרשות. מטעם זה נאמר **"ויצא יעקב מפאר שבע וילך חרנה"** (בראשית כ, ח). כלומר שלא נאמר 'ויעקב יצא' שאז משמע שיציאתו היתה ברצונו הטוב, אלא נאמר **"ויצא יעקב"** שהוקדמה 'היציאה' והופרדה משמו, כדי ללמד שהיה בעל כורחו (ועיני העדה' למחבר לר' אליהו הכהן שבט מוסרי' פרשת ויצא דף לח ע"א ד"ה ובוזה נבא אל הענין).

יעקב אבינו לימד את בנו יוסף כל מה שהוא למד בישיבת שם ועבר (בראשית רבה' פד, ח, 'ילקוט שמעוני' פרשת וישב רמז קמ ד"ה כי בן זקונים הוא לו, 'חומת אקד' להחיד"א תחילת פרשת ויצא אות ד"ה אלה תולדות, 'שליה הקדושי' תורה שבכתב בחלק 'יצאן יוסף' ד"ה ובפרשת ויגש) **ובכלל זה את ידיעת החכמה בכ"ב אותיות התורה** (ורבינו בחיי' בראשית לו, א) **ושאר חכמות, וסתי תורה** (רמב"ן בראשית לו, ג, ד"ה בן זקונים) **וסימניה** (עפ"י ישמו אברהם' חלק ב' דרוש א לשבת כלה דף מ ע"א ד"ה הלא מעתה). **והוא מצא את יוסף משכיל ומבין סוד** (ראה אונקלוס בראשית לו, א), **כאילו היה זקן ושבוע ימים על אף שלמעשה היה צעיר לימים**. וזה מה שנאמר **"כי בן זקנים הוא לו"** (בראשית לו, א), **כי מסר דווקא "לו" את החכמה שלמד** (רמב"ן בראשית לו, ג, ד"ה בן זקונים) **ועל ידי כך נהיה יוסף תלמיד חכם** (נפש כל חי' לר' חיים פאלאגי מערכת יו"ד אות יג ד"ה יוסף הצדיק, 'בגדי אהרן' לר' אהרן דרשן פרשת ויגש דף לו ע"ב טור ב' ד"ה ועוד טעם נכון) **וגדול בתורה** (ויוסף אברהם' לר' אברהם פאלאגי מערכת ר' אות יז). **והאחים התקנאו ביוסף על שאביהם בחר דווקא בו לקבל את הסודות שלמד בישיבת שם ועבר, ולא מסר אותם להם** (ספר הילקוט'ס; להארי"י ז"ל פרשת ויחי ד"ה ואני נתתי).

וזה הטעם שהמלאך גבריאל שהוא שר 'הגבורה' נעשה לרבו של יוסף הצדיק, היות שהתורה שהיתה ביוסף ניתנה ב'אש' שנאמר **"מימינו אש דת למו" (דברים לג, ב) (נפש כל חי' לר' חיים פאלאגי מערכת יו"ד אות יג ד"ה יוסף הצדיק) והתורה גם נקראת **"עוז"** שהוא לשון **"גבורה"** (עפ"י ספר 'התניא' חלק ד, י ד"ה 'כי הנה מודעת' וכתב שם שהיא גם ניתנה מפי 'הגבורה'). וכיון שגבריאל היה רבו, לכן הוא כיון את יוסף בדרך כאשר חיפש את אָהויו שנאמר **"וילאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים גלכה דתינה וילך יוסף אחר אָהויו וילאמר דתתן"** (בראשית לו, יז) (ראה רש"י בראשית לו, יז). וכן גבריאל המלאך סירס את פוטיפר כאשר ביקש לקלקל בעבירה עם יוסף (ראה גמ' סוטה דף יג ע"ב בס' רב). וגבריאל המלאך גם בא בדמות איש ולימד על יוסף סגוריא אצל המלך במצרים אחרי המקרה עם אשת פוטיפר, באומרו כי בגדיו הקרועים של יוסף הם הסימן שאשת פוטיפר ניסתה לקלקל עמו ולא להיפך. ועל ידי דבריו יוסף ניצל מהריגה (ראה 'חזקוני' בראשית טז, כ ד"ה אסורי המלך). **ועוד גבריאל המלאך הוא זה שלימד את יוסף שבעים לשון לפני שבא אל פרעה מלך מצרים** (ראה גמ' סוטה דף לו ע"ב) (נפש כל חי' לר' חיים פאלאגי מערכת יו"ד אות יג ד"ה יוסף הצדיק).**

משה רבינו ראה בספרו של אדם הראשון שבצלאל יבנה את כלי המשכן

כאשר עלה משה רבינו למרום הראה לו הקב"ה את צורת כלי המשכן וציוה אותו **"ועשית מנרת זָהב טָהוֹר" (שמות כה, לא) **"ועשית שלחן עצי שטים"** (שמות כה, כג) **"ועשית מזבֵּחַ מִקְטֹרֶת קֶטֶר"** (שמות ל, א) וכך ציוה על כל מעשה המשכן. והיה סבור משה רבינו שהוא בעצמו עושה אותם, עד שאמר לו הקב"ה אתה מלך ודרכו של מלך לצוות אחרים לעשות, לכן אין לך רשות לעשותם. ולא ידע משה רבינו את מי לצוות לעשותם. **ואז הראה לו הקב"ה את ספרו של אדם הראשון, וראה בו משה רבינו את כל הדורות שעתידיים לעמוד מבראשית עד תחית המתים** – כל המלכים המנהיגים והנביאים. **ושם הוא ראה שנתקן מראש על ידי הקב"ה כי בצלאל הוא זה שיבנה את כלי המשכן כפי שנאמר **"ראה קראתי בשם בצלאל בן אוּרִי בן חור לְמַטֵּה יְהוּדָה"** (שמות לא, ב) (שמות רבה' מ, ב) **ואז משה רבינו הבין**.****

וכאשר היה צריך משה רבינו לבחור את שרי האלפים ושרי המאות שישפטו את ישראל כפי שיעץ לו יתרו שנאמר **"ואתה תחַזֵּק מִכָּל הָעָם אֲנֹשֵׁי חַיִל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנֹשֵׁי אֶמֶת שְׂנֵי אֶצְעָ וְשִׁמְתָ עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֱלֹפִים שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרִים"** (שמות יח, כא) **היה צריך משה רבינו להבין ב'חכמת הפרצוף' שבספרו של אדם הראשון כדי לזהות את האנשים המתאימים, אך התקשה בחכמה הזאת. עד שבא הקב"ה ולימדו על ידי שהוא בירר עבור משה רבינו את האנשים שנראו בפרצופיהם כראויים להיות שרי ישראל. וזה כוונת לשון הפסוק **"ואתה תחַזֵּק"** (שמות יח, כא) שמתייחס לה' יתברך. **ואז משה רבינו למד את חכמת הפרצוף והעמיק בה** (וזהר פרשת יתרו דף ע"א ד"ה 'אוליפנא' מאמר רזין דרזיק) **כפי שמאוחר יותר זכה גם האר"י ז"ל לדעת אותה** (עפ"י הגהות מהר"י על זוהר פרשת יתרו דף ע"ב אות א). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.**

אנו זקוקים לעזרתכם כדי שנוכל להמשיך את הדפסת העלון לזיכוי הרבים!

ברוך ה' עלון 'מטעמי תורת חיים' מופץ באלפי עותקים כל שבוע, אבל אנו מתקשים לעמוד בהוצאות ההדפסה שעלויותיהן גבוהות מאוד בכל חודש. לכן על מנת שלא נאלץ לצמצם את ההדפסה אנו מבקשים את עזרתכם הנדיבה. ניתן להקדיש לרפואה והצלחה, ולהבדיל לעילוי נשמה.

אפשר להעביר תרומות בכל עמדת **"נדרים פלוס"** לקופת 'מטעמי תורת חיים' ולציין שזה עבור הדפסת העלונים.

ניתן לשמוע על אמצעי תרומה נוספים בטלפון 052-7675933 או במייל alon.torat.haim@gmail.com תזכו למצוות!

<p>העלון לעילוי נשמת יפה מוכתרם בת שרה ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>		<p>נא להתפלל לרפואה שלימה של הילדה מעין בת נעמי קרן החי' שתחזור בריאה ושלימה בכל אבריה ונגידות!</p>	
<p>העלון גם לעילוי נשמת יצחק בן יהודית ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה במהרה של ר' מנחם בן סימי סימונה חיי'</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של יפעת לאה בת שמחה חיי' בת שבע בת אסתר חיי'</p>	<p>העלון גם להצלחה וברכה של משה בן מרים חיי' אנה בת רוזה חיי' ובל בני משפחתם</p>
<p>העלון גם לעילוי נשמת ברטה בלור בת טובה ז"ל</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה במהרה של עמיתל בן אסתר ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של דוד בן מינה חיי'</p>	<p>העלון גם להצלחה וברכה של שמואל בן אילנה חיי' נגינה אסתר בת שירה בתיה חיי'</p>
<p>העלון גם לעילוי נשמת אלהור בן גינט ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של אברהם אהרן בן מרים חיי'</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של דוד בן מינה חיי'</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של טליה אסתר בת אלינור חיי' שירה בת אילנה חיי'</p>
<p>העלון גם לעילוי נשמת מאיר בן משה ז"ל, ינה בן שמואל ז"ל, ביטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן ליב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמת רחל בת גרשון שירה ז"ל, אשת דוד ז"ל, דוד בן ישי ז"ל, העלול ממרים ז"ל ת.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של דוד בן מינה חיי'</p>	<p>העלון גם לרפואה שלימה של טליה אסתר בת אלינור חיי' שירה בת אילנה חיי'</p>